

Управление на инвазивни
чужди видове (ИЧВ) гръбначни
животни от значение за Европейския
съюз и хуманно отношение
към животните
Lepomis gibbosus
Слънчева риба

Разпространение

Видът произхожда от Северна Америка. За първи път е съобщен за България през 1920 г. от блато на р. Дунав при гр. Свищов. Понастоящем е широко разпространен, обитавайки водоеми в Дунавския, Черноморския и Егейския водосборни басейни. Предпочита стоящи и бавно течащи води с обилна растителност. Образува многочислени популации в изкуствени езера, канали и язовири.

Основна нормативна уредба

Регламент (ЕС) 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове, Закон за биологичното разнообразие (2002 г.), Закон за рибарството и аквакултурите (2001 г.) и Закон за ветеринарномедицинската дейност (2006 г.).

Съществуващи мерки за управление

Настоящата обобщена информация е взета от *Ръководство за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните* ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm, където може да се намери по-подробна информация за съществуващите мерки за управление. Преди да се предприеме която и да е от мерките, описани в Ръководството, се препоръчва да се направи пълен преглед на използването на мерките, включително тяхната ефективност, въздействие върху благосъстоянието на животните и странични ефекти, както и да се вземат предвид местните условия, наличните ресурси и капацитет.

Препоръчва се ползвателите на Ръководството да прилагат мярката с най-ниска степен на въздействие върху благосъстоянието на животните според конкретните условия в държавата членка без това да компрометира ефективността на мерките за управление. Мерките за контрол трябва да причиняват най-малко вреди на най-малък брой животни, като се вземат предвид и други фактори, като разходи, нужди, ползи, приложимост и обществени нагласи.

Как е оценена и категоризирана степента на въздействие върху благосъстоянието на животните:

Степен на въздействие	Общо въздействие върху благосъстоянието на животните (5 области) Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на мярката, с изключение на реалното премахване на животното (ако мярката включва премахване)			Начин на премахване Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на метода за премахване (ако мярката включва такъв метод)		
	Няма въздействие (0)	Слабо – умерено въздействие (1)	Силно – много силно въздействие (2)	Моментална смърт (без страдание) [0]	Смъртта не е моментална (леко – умерено страдание) [1]	Смъртта не е моментална (силно – много силно страдание) [2]

Мярка	Цел	Ефективност и разходи	Степен на въздействие	
			Общо въздействие	Начин на премахване
*Регулиране на водните местообитания – пресушаване/отводняване на стоящи водоеми	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Доказано е, че отводняването на водоеми, комбинирано с улов с мрежа греб (може да се използва и електроулов, както и събиране с ръце) е ефективен метод за премахване на популациите на слънчевата риба. Методът е приложим и икономически ефективен само в малки и изолирани водоеми.	(1) – (2)	[2]
*Физически риболовни методи, вкл. с мрежи и капани	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Риболовът с хрилни мрежи, комбиниран с електроулов е показал добри резултати при премахване на популацията на слънчевата риба в езеро в Испания. Тъй като тези мерки трябва да бъдат повтаряни периодично те са икономически ефективни само за малки изолирани водоеми. Спортният риболов може да играе ключова роля при ранното откриване на вида в даден водоем.	(2)	NA
*Електроулов	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Методът е ефективен при по-големи индивиди и може да се комбинира с улов с мрежни уреди. За прилагането му се изисква специално оборудване, обучение и разрешително. Разходите се увеличават и ефективността намалява с увеличаване на размера на третираната водна площ. В България методът се използва само за научни цели.	(1) – (2)	NA
*Въвеждане на местни хищни видове	Контрол / ограничаване	Научно изследване показва, че въвеждането на щука (<i>Esox lucius</i>) в даден водоем не възпрепятства натурализирането на слънчевата риба. Друго изследване установява, че слънчевата риба е с по-висока численост в езера, където няма щука в сравнение с такива, където има.	(1) – (2)	[0] – [1]
*Водни прегради (бариири) – физически и нефизически	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Пропускливите прегради при оттока на стоящи водоеми могат да се използват за предотвратяване на разпространението на слънчевата риба и подпомагане на мерките за нейното бързо премахване. Необходими са текущи разходи за поддръжка. Нефизическите бариири в реките също биха могли да бъдат използвани за предотвратяване на разпространението. Те обаче не са 100% ефикасни и са по-подходящи за спиране навлизането във водноелектрически централи и др. Изискват непрекъснати разходи за експлоатация и поддръжка, вкл. постоянно електрозахранване.	(0) – (2)	[2] при нефизическите бариири

Мярки за премахване след улавяне

Мярка	Степен на въздействие	
	Общо въздействие	Начин на премахване
*Замразяване	(1)	[0] – [2]
*Пречупване на гръбначния стълб в областта на врата	(1)	[0]
*Механичен удар върху черепа	(1)	[0]
*Обезглавяване	(1)	[0]
*Електрически ток (електрошок)	(2)	[1]
*Евтаназия с инжекция (директно във водата)	(0) – (1)	[0] – [1]
*Отглеждане на затворено	(1)	NA
*Прерязване на врата с нож	(1)	[0]

* – Прилагането на мярката е предмет на ограничения съгласно законодателството в България

NA – Не е приложимо

Дата: 28.09.2022 г.

ИЗТОЧНИЦИ

Ръководството за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните може да бъде намерено на страницата на ЕС за ИЧВ: [\[ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm\]](https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm)

Photo credit: *Lepomis gibbosus* Слънчева риба © Matt Tillett CC BY-NC-ND 2.0

Заявление за освобождаване от отговорност: Настоящият документ е изготвен от IUCN в рамките на договор No. 07.027746/2019/812504/SER/ENV.D.2. "Идентифициране, оценка, споделяне и разпространяване на добри практики за хуманно управление на инвазивни чужди видове". Изложената информация и становища в този документ е възможно да не са изчерпателни и не е задължително да отразяват официалното становище на Европейската комисия (ЕК), IUCN, APHA, Eurogroup for Animals, EAZA, Newcastle University и EARS. Европейската комисия не гарантира точността на данните, включени в този документ. Нито ЕК, нито IUCN или някое лице, действащо от името на ЕК или IUCN, включително самите автори или участници в съставянето на документа, не носят отговорност за възможното използване на информацията, съдържаща се в него. Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Обратна връзка: Ще сме благодарни за всички изпратени коментари, които биха могли да помогнат за подобряване на настоящия документ. Моля, изпратете Вашите коментари по електронна поща на адрес: ENV-IAS@ec.europa.eu